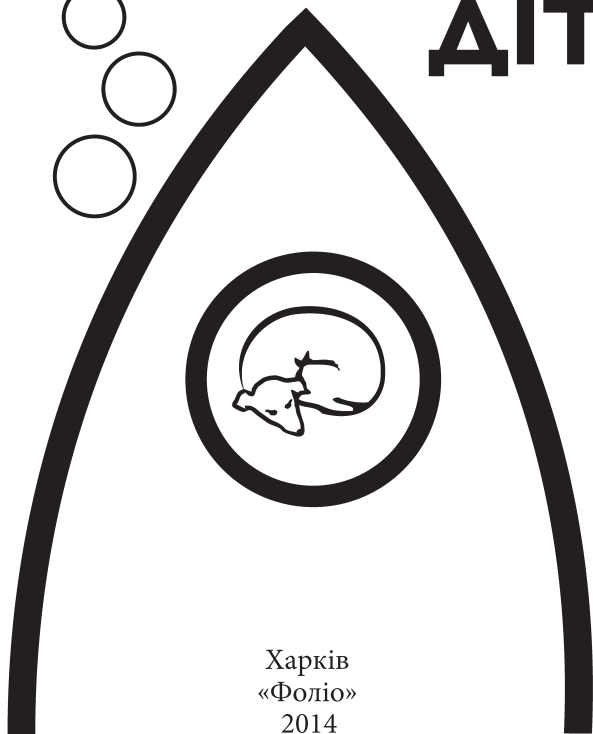

Євген Положій

Харків
«Фоліо»
2014

«Мовчати треба про те, що не підлягає слову»

Людвіг Вітгенштайн, «Трактат»

Худий і довгий рудий пес, дрібно здригаючись всім тілом, випростався поперек вузького пішохідного містка. Паща, яку він не мав сил закрити, завмерла в несамовитому німому витті: пес не міг дихати; не міг рухатись; не міг померти — отрута колючим дротом скрутила нервову систему, і все, що він відчував, — лише дикий біль, що пік і роздирав нутро. Оскалюючи густий ряд міцних білих іклів, пес скляними очима дивився на людей із щемливим проханням вбити його. Але ніхто з людей не наважувався підійти.

На базарі добре знали Маленького Принца — так жартливо називали пса за пихато-кумедний екстер'єр — він під'їдав тут уже кілька місяців. І ось хтось його жорстоко отруїв. Проте ніхто не розумів і не знав або боявся знати, як правильно вчинити. Ніхто не міг отак просто підійти і добити пса — як, чим?! Продавці, чекаючи неминучої розв'язки, неспішно перекладали крам на прилавках і по кілька разів зосереджено перераховували гроші, перекидаючись зауваженнями про несприятливу для врожаю суху погоду, покупці йшли через міст у торгові ряди щось собі придбати — харч або одужу, — багато хто з дітьми, і обачливо притискаючись

до перил, мовчки, дехто незадоволено, обходили тварину, що корчилася в огидних судамах; біла смердюча піна текла з язика на порепаний брудний асфальт.

Маленький Принц хотів померти уже дві години, але теж не знав, як.

— Господи, та за що ж це собаці така мука?! — жахалися великі бабці, що торгували на містку сірниками, сигаретами, кришками і туалетним папером, наче комусь іншому саме така мука і підходила б якраз. У тугих темних хустках, вмостившись великими сідницями на крихкі, майже непомітні під ними табурети (здалеку інколи здавалося, що бабці зависли над асфальтом у повітрі), вони впевнено контролювали простір між лотками з нижньою білизною та взуттєвою майстернею, уважно спостерігали за течією базарного буття, наче хранительки порядку і спокою, широко обхопивши колінами картонні ящики з товаром, і лузали насіння, спльовуючи лушпиння в сідниці. Трохи обабіч, розклавши на неохайній набережній нехитрий побутовий крам — поіржавілі гайки, ключі, крани, труби, викрутки, старі замки — просто на газетах на землі, в надії на щасливу випадковість у вигляді збіднілого від останніх економічних криз покупця гуртували навприсядки худі чоловіки з пропитими обличчями. Вдача не часто їм посміхалася своєю беззубою посмішкою, але іншого шансу розжитись на недільний горілчано-пивний коктейль вони не мали. З двох яскраво-помаранчевих кіосків напроти смачно пахло свіжовипеченим хлібом, тут завжди товклася невеличка черга. Купивши половинку «Васильківського» і французький батон, біля входу на міст зупинилися білосніжна мама і дівчинка років семи-восьми. Судоми пса,

який вигнувся дугою — якби так зробила людина, то певне, усі б подумали, що у неї приступ епілепсії, — викликали у дівчинки шок. Вона завмерла, як соляний стовп, і широко розкритими очима дивилася на муки тварини. Люди, що йшли поруч, також чомусь зупинилися, скупчилися, буквально за хвилину утворився невеличкий натовп, нервово-нетерпляче залунали голоси, раптом хтось голосно, високо закричав. І, наче відгукнувшись на цей несамовитий крик, Маленький Принц, невідомо де взявши сили, підвівся на передні лапи і, важко тягнучи по асфальту своє ще сьогодні зранку таке міцне тіло, поліз до краю містка. Рух дав можливість виштовхнути з легенів повітря, і він нарешті зміг ковтнути, але синій язик так і залишився немічно теліпатися по пилюці. Дрібно здригаючись, пес протиснувся між металевих іржавих прутів і каменюкою впав у воду.

Після крику, що спонукав Маленького Принца до останньої в житті дії, на містку запанувала тиша, а всі звуки, які мали долітати сюди звідусіль, наче розбивалися об невидимий скляний купол, який створила людська напруга безпомічного співчуття до живої істоти. І тільки коли собаче тіло тихо хлюпнуло у воді, люди почули свій тонкий і безсилий зойк полегшення; і тоді всі кинулися до перил і, похапцем поглядаючи вниз, почали чекати, поки пес з'явиться на поверхні, щоб сфотографувати мобільними телефонами.

Розпухлий собачий труп ще три дні плавав біля містка, наче надувна іграшка, поки повільна і лінива вода не забрала його далі по течії; ці світлини навіть сьогодні ще можна знайти в соціальних мережах.

Так Маленький Принц зістрибнув у вічність двічі.

Про цей день на базарі тепер так і згадують: «Коли Маленький Принц упав із містка», — хоча він мав всі шанси називатися значно тривіальніше, наприклад: «Той день, коли отруїли Маленького Принца». Тож, викинувшись із містка у воду, пес врятував для людей цілий день — від згадки про їхню жорстокість, натомість, залишив його в пам'яті як згадку про свій незвичайний вчинок. Або, як сказала потім дівчинка на ім'я Оля, що спостерігала цю картину разом із красивою мамою Світлою: «Собака виявила справжню собачість!»

(Хоча, звісно, будь-який дорослий із середньою освітою знає, що будь-яка добровільна смерть для тварини не є природною).

00. Смерть

Але що таке смерть?

Як її відчутти?

Як зрозуміти?

Як ми її уявляємо?

Можливо, як пробудження темним зимовим ранком, коли потрібно вставати і йти до школи, коли немає сили відірвати голову від подушки; і ти такий маленький, сонний і зім'ятий власними та чиймись сновидіннями та мріями,

десь поміж Всесвітом і світом — і ось твій блаженний стан раптом переривається, й перед очима виникає неймовірно довгий (безкінечний?) коридор у безсенсовість. І ці кілька митей по-справжньому жахливі; кілька секунд між сном та пробудженням, між Едемом та довгою холодною дорогою, якою обов'язково доведеться пройти.

Багато у кого така дорога проходить по старому містку через вузьку, обмілілу від несприятливих кліматичних умов та людської життєдіяльності річку.

01. Життя

Таїна вічного життя, ось вона: коли ти сидиш — час летить, немов стріла, коли лежиш — час рухається зі швидкістю снів. Коли рухаєшся ти, крокуєш вулицею — час іде поруч із тобою. Коли біжиш — він повзе, наче змія, намагаючись якщо не наздогнати і смертельно вжалити, то хоча б запам'ятати номер на твоїй футболці. І чим швидше ти рухаєшся, тим повільніше спливає відведений час, тим повільніше повзе смертельна стрічка, тим більше ти встигаєш зробити протягом будь-якої години. Тому життя — це рух; коли ти рухаєшся швидко, час не встигає за тобою, і є всі шанси, що коли прийде той самий начебто твій час, то змії переплутає номери на футболках і обжене когось іншого — така ймовірність завжди існує.

Дійсно, рух є життя, і справжній сенс цієї сентенції полягає в тому, що п'ять хвилин бігу — ціла епоха.

Тож щоб жити вічно, потрібно постійно рухатись; час втомлюється і сходить з дистанції. Життя — це рух, а вічний рух — вічне життя. Адже в труні не бігають. Там вічно лежать. Така от антитеза.

02. Народження

Темрява поглинула місто, чорна, як провалля, як небуття. Опустилася на площі, пронеслася по вулицях, затиснулася в провулки, постукала в двері, зазирнула у вікна, дихнула в квартирки — і щось гучно вигукнула, хекнула, перелякавши до чортиків тих, кого захопила зненацька; навіяла видіння про древній дрімучий зачарований ліс, із якого, якщо вже потрапив, ніколи не виблукати. Не вибігти-не виповзти-не впливти-не вислизнути; і якби не падав, легко кружляючи, м'який сніг, не мерехтів над чорними мокрими дахами, як старе документальне кіно, не устилав дороги і тротуари, ніхто б і не міг подумати, що це друга ніч після Різдва.

Відгупали петарди і згасли феєрверки, вганяючи в затяжну алкогольну кому пересічних громадян. Їм тепер є про що згадувати і чим наповнювати сенс згаяних годин. Дін-дон — віддзвонили дзвони, відпускаючи справжні та удавані грихи, — тільки люди чомусь невеселі й не гамірливі, тільки